

Adaptation of problem mobile phone use scale to Turkish

Problemlı mobil telefon kullanım ölçeğinin Türkçeye uyarlaması

Ali Haydar Şar¹

Abdullah Işıklar²

Abstract

The aim of the study is adaptation of the “Problem Mobile Phone Use Scale ” which was developed by Bianchi ve Phillips (2005) to Turkish. In order to adapt the scale, firstly scale items were translated to Turkish by the researcher. Then translation form was further developed by consulting ten specialists. English and Turkish forms of scale were both filled by 30 undergraduate students with two-week intervals respectively. Two forms were accepted as equal since the correlation between them was 0.78. Turkish version of the scale was implemented on 300 students for validity and reliability studies. In Turkish version of the scale alpha valid value was calculated as 0.94, and reliable value was calculated 0.88. Therefore, it can be concluded that Turkish version of the scale was reliable and valid.

Keywords: Mobile Phone Addiction Scale, Addiction, Turkish Adaptation

[Extended English Abstract](#) (at appendix)

Özet

Araştırmanın amacı, Bianchi ve Phillips (2005) tarafından geliştirilen “Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeğinin” Türkçeye uyarlanmasıdır. Uyarlama çalışmaları çerçevesinde öncelikle ölçek maddeleri araştırmacılar tarafından Türkçeye çevrilmiş, dokuz uzmandan görüş alınmış ve çeviri görüşler doğrultusunda geliştirilmiştir. Oluşturulan İngilizce ve Türkçe formlar iki hafta ara ile iyi derecede İngilizce bilen 30 lisans öğrencisi tarafından doldurulmuştur. İngilizce ve Türkçe formlar arasındaki korelasyon değeri 0.78 olarak hesaplanmış ve her iki ölçek eş değer kabul edilmiştir. Ölçek geçerlik-güvenilirlik çalışmaları için 300 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı 0.94, güvenilirlik katsayısı ise 0.88 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bu değerler sonucunda ölçeğin Türkçe formu geçerli ve güvenilir olarak kabul edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Problemlı telefon kullanım ölçeği, bağımlılık, Türkçe adaptasyon.

¹Yrd. Doç. Dr.. Dr. Ali Haydar ŞAR, Sakarya Üniversitesi, ahaydarsar@hotmail.com

² Yrd. Doç. Dr. Abdullah IŞIKLAR, Erciyes Üniversitesi, pskapo@hotmail.com

GİRİŞ

Bilgisayar, internet ve mobil telefon gibi yeni bilgi ve haberleşme teknolojileri bireylerin günlük yaşamlarını derinden etkilemeye başlamıştır. Yeni nesil mobil telefonlar konuşurma özellikleri dışında bilgisayar ve internet bağlantısı özellikleriyle de insanların her yerden sürekli sanal ağlara bağlanmalarını sağlamaktadır. Günümüzde mobil telefonlar bireylerin günlük yaşamlarının önemli bir parçası haline gelmiş ve diğer bireylerle bağlantı kurmak (Leena, Tomi & Arja, 2005), aile üyeleri ve arkadaşları aramak, mesaj göndermek, mümkün olan her yer ve zamanda onlarla bağlantılı olmak, internete bağlanmak, oyun oynamak ve müzik dinleyip hoş vakit geçirmek (Coogan & Kangas, 2001) için zorunlu bir araç olarak görülmeye başlanmıştır. Son zamanlarda ulusal ve uluslar arası medyada mobil telefon kullanımıyla ilgili haberlere çok sık rastlanmaya başlanmıştır. Bu haberlerden biri yakın zamanda mobil telefonla ilgili bir araştırma ile ilgili haberdır. Habere göre; “Ergenlerde artan mobil telefon bağımlılığı psikolojiye yeni bir fobi terimi kazandırmıştır. Mobil (cep) telefonda mahrum kalma korkusu olan nomofobi 100 ergenden 76’sında görülmektedir. Nomofobi ya da mobil (cep) telefonda mahrum kalma korkusu, özellikle sosyal ağlara sürekli bağlanmak isteyen ergenlerin gündelik yaşam stillerini derinden etkilemektedir. Nomofobi teriminin ilk olarak 2008 yılında İngiltere’de yapılan araştırmalarda ergenlerin yüzde 66’sı mobil (cep) telefonlarını kaybetme fikrinin kendilerini sürekli ‘bunalttığını’ belirtmişlerdir(<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1084373&CategoryID=79>. 27 Nisan Cuma 2012. 17:00). Araştırmalarda, ergen ve gençlerde mobil telefona sahip olma oranının % 76’ya ulaştığı ve bu % 76’lık oranın % 40’ının ise ikinci bir mobil telefona sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Teknoloji ajansı FaDa’dan Damien Douani (Co-founder and CEO FaDa social agency) araştırma sonuçlarıyla ilgili yorumunda, “Akıllı telefonların ortaya çıkışıyla iş iyice büyüdü ve kontrol edilemez ve sınırsız bir hal aldı.” şeklindeki açıklamasıyla mobile telefon kullanımının ulaştığı tehlikeli boyutları göz önüne sermiştir. (<http://www.stargazete.com/saglik/fobi-cebe-girdi/haber-534492>. 10 Nisan Salı 2012. 09:01). Türkiye’de yapılan araştırmalar ise TÜİK (2010), ülke genelinde mobil telefonu sahip olma oranının % 90,5 ve bu oranın kentsel alanda % 92,8 ve kırsal alanda ise % 85 olarak birbirine yakın değerde bulunması mobil telefonu kullanımının çok yaygın olduğunu göstermektedir. Mobil telefon kullanımının bu oranda yaygın olması, Mobil telefon kullanımı alışkanlık mı? Dürtü bozukluğu mu? ya da Bağımlılık mıdır? gibi birçok sorunun sorulmasına neden olmaktadır.

DSM-IV-TR (2005)’ ye göre dürtü kontrol bozukluğu, tekrarlanan ve karşı konulamayan davranış ve kendine ya da başkasına zararlı olan davranışı gerçekleştirmeye karşı koymadaki zorluk olarak tanımlanmaktadır. Bu duruma en iyi örnek patolojik kumardır. Bağımlılık terimi ise bireyin

psikolojik, bilişsel ya da sosyal sağlığına zararlı sonuçlar doğursa dahi, karşı konulması zor aktivitelerle tekrar eden bir durumdur. Tanımlardan hareketle uyuşturucu kötüye kullanıldığında, bağımlı madde kullanım bozukluğu, eğer yapılan bir eylemse (kumar oynama gibi), bu durum dürtü kontrol bozukluğu olarak ifade edilmektedir. Alışkanlıklar güncel yaşantımızı sıkıntıya sokmayan ve hayatımızı zenginleştiren aktivitelerdir. Ancak, eğer bu alışkanlıklar problemlerimizi çözmede bizi başarısızlığa sürüklüyor, kontrol edilemiyor ya da psikolojik, sosyal ve bilişsel olarak tehlikeli olmaya başlıyorsa o zaman bu alışkanlıkların bağımlılık oluşturmaya başladığı belirtilmektedir (Öztürk, 1989). Mobil telefon kullanımının bağımlılık yapabileceği iddiası Farmakologlarca eleştirilse de, oldukça erken bir eleştiri olduğu söylenebilir (Holden, 2001). Bağımlılık, alkol ve uyuşturucu gibi belli bir maddeye biyolojik olarak bağlanmayla ve sinir sisteminin bir işlevi olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, bazı araştırmacılar alkol ve uyuşturucu gibi biyolojik bağımlılıklar gibi davranışsal bağımlılıkların da olabileceğini ileri sürmektedirler (Comings, 1995; Stein, Hollander, & Cohen, 1994). Hollander (1993)'e göre mobil telefon bağımlılığı, obsesif-kompulsif bozukluklara benzer, endişe ya da bir dürtüyü ortadan kaldırmak için zorlayıcı davranışa neden olan bozukluk olarak ifade edilmektedir. Ancak, bu iki davranış arasında bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre, obsesif kompulsif davranış daha çok endişeyi azaltmak için yapılırken, problemlı mobil telefon ve internet kullanımı gibi davranışlar ise zevk için yapılmaktadır.

Mobil telefon bağımlılığı nasıl ortaya çıkar? Bu soruya farklı yaklaşımlarla cevap verilmektedir. Griffiths (2003)' e göre heyecan veren her şey bağımlılık yapmaktadır. Bu açıdan bakıldığında mobil telefon kullanımı bireye heyecan verdiği için bağımlılık yapmaktadır. Mobil telefon bağımlılığını açıklamada kullanabileceğimiz bir başka yaklaşım da davranışçı öğrenme kuramıdır. Davranışçı yaklaşıma göre, eğer bir davranışın ardından doyum ve hoş giden bir durum elde ediliyorsa (olumlu pekiştirme) ya da bir davranış gerginlik ve sıkıntı gibi olumsuz bir davranıştan kurtulmaya (olumsuz pekiştirme) yardımcı oluyorsa, o davranış artmakta ve kişi daha sonra haz almak ya da olumsuzluktan kurtulmak için o davranışı yapmaya devam etmektedir (Cüceloğlu, 1993). Mobil telefon bağımlılığına bu açıdan bakıldığında, mobil telefon kullanımı hem kullanan bireylere kullanım sonucunda haz vermekte, hem de onları baskı ya da kaygıdan kurtarmaktadır. Böyle bir pekiştirme durumunun mobil telefon için bağımlılığa neden olduğu düşünülmektedir.

Mobil telefon bağımlılığını açıklamada kullanılacak başka bir yaklaşım da Jacobs (1988) 'un bağımlılık genel teorisidir. Jacobs'a göre düşük ya da yüksek uyarımlar, düşük öz saygı ve olumsuz erken çocukluk yaşantıları negatif duygulara neden olmakta ve bireyin homeostatik dengesini bozmaktadır. Bu nedenle, kişiler bu negatif duygulardan kaçmak ve homeostatik dengeyi sağlamak için bağımlılık yaratan davranışlara yönelmektedirler (Jacobs, 1988). Yüksek düzeyde mobil telefon

kullanın kişilerin düşük öz saygı düzeyine sahip oldukları ve bu kişilerin öz saygılarını arttırabilmek için mobil telefonunu sıklıkla kullandıkları görülmüştür (Phillips, Ogeil ve Blaszczynski, 2011). Mobil telefon bağımlılığı ile ilgili araştırmaların internet bağımlılığı araştırmalarına dayandığı görülmektedir. Bu çalışmalarda düşük öz güven ve sosyal beceri problemleri internet ve mobil telefon bağımlılığında ortaya çıkan temel sorunlar olarak görülmektedir (Kring, Davison, Neale ve Johnson, 2007). Bu araştırmanın amacı Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik durumunu incelemektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011-2012 öğretim yılı bahar yarıyılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi farklı bölümlerinde 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 300 öğrenci oluşturmaktadır. Comrey ve Lee faktör analizinde yeterli örneklem büyüklüğü için 300'ün iyi olduğunu ifade etmektedir. Örneklem büyüklüğünde 300 uygun bir sayı olarak görülmektedir (Akt: Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu çalışma için 300 kişi yaklaşık olarak 10:1 oranına karşılık gelmektedir. Costello ve Osborne'nin (2003) yılında yaptığı araştırmada faktör analizi ile ilgili 1076 çalışmadan %63,2'sinin 10:1 veya altında orana sahip örneklem büyüklüğünü kullandığı bulunmuştur (Osborne ve Costello, 2004). Ölçek uyarlama çalışmasının 120'si kız (% 45), 150'si erkek (%55) olmak üzere toplam 300 öğrenciden elde edilen veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu oran yaklaşık 10:1 oranına karşılık gelmekte ve orta düzeyde bir örneklem büyüklüğünü ifade etmektedir. 300 kişinin öğrenim seviyesine bakıldığında öğrencilerin (%41,8) ikinci sınıf, (%28,5) üçüncü sınıf ve (%29,7) ise dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir.

Ölçek

Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeği Bianchi ve Phillips tarafından geliştirilmiş ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir (Bianchi ve Phillips 2005). Ölçek 27 madde olarak yayımlanmıştır. Ölçeğin özgün formunun iç güvenilirlik hesaplanmasında Cronbach's Alpha 0.93 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ölçeğin oldukça yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu, iç tutarlılık açısından seçeneklerin homojen olduğu ve problemlı telefon kullanımı yapısıyla oldukça ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Güvenlikle ilgili başka bir çalışmada problemlı telefon kullanımıyla haftalık telefona harcanan zaman arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmada kullanılan Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmasında korelasyon katsayısının $r_{.45}$, $p < .001$ sonucu elde edilmiştir. Bu sonuç problemlı telefon kullanımıyla haftalık telefon için harcanan zaman arasında güçlü bir ilişki olduğu göstermektedir. Geçerlik ile ilgili çalışmada, problemlı telefon kullanımı ölçeği geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan başka bir mobil telefon bağımlılığı ölçeği ile birlikte kullanılmıştır. İki

uygulama arasındaki korelasyon katsayısı $r_{.34}$, $P < .001$ olarak hesaplanmıştır. Bu katsayı iki ölçek arasında güçlü bir ilişkinin olduğunu ortaya koyar. Ayrıca ölçeğin tek boyutlu olduğu ve 27 maddeden oluşan bu yapısı toplam varyansın %74,45'ini açıklamıştır (Bianchi ve Phillips 2005).

Ölçeğin uyarlama çalışmalarının yapılabilmesi için gerekli izin, ölçeği geliştiren Adriana Bianchi ve James G. Phillips' den e-posta yoluyla alındıktan sonra ölçekle ilgili uyarlama çalışmalarına başlanmıştır Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeği 27 madde olarak oluşturulduktan sonra uzman görüşü alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Ölçeğin doldurulma süresi yaklaşık 25 dakika sürmektedir. Ölçeği dolduracak olan kişiler ölçekte yer alan her bir ifadeye ilişkin katılma düzeylerini; Beni hiç tanımlamıyor (1) ile beni çok iyi tanımlıyor (5) arasından işaretlemektedirler. İşaretlemede ölçekten en düşük 1, en yüksek 135 puan alınabilmektedir. Puanların yüksek oluşu problemlı mobil telefon kullanımının da yüksek olduğunu ortaya koyar.

İşlemler

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması için yapılan işlemleri iki bölümde incelemek mümkündür. İlk bölüm, ölçeğin Türkçeye çevrilmesi, uzman görüşü alınması, Türkçe ve İngilizce formların iki dili bilen 30 öğrenci tarafından farklı zamanlarda doldurulması işlemlerinin gerçekleştirildiği süreci içermektedir. İkinci bölümde ise ölçeğin 300 öğrenciye uygulanarak geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapıldığı süreçtir.

Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi işlemi araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan çeviriden sonra özgün madde, çevrilen madde ve yapılacak öneriyi içeren bir yapı şekline çevrilen ölçek uzmanlara görüş almak için dağıtılmıştır. Uzman görüşü için Rehberlik ve psikolojik danışma (4), İngilizce (2), Türkçe (1), Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri (1) ve Ölçme Değerlendirme (1) alanlarında çalışan 9 akademisyene sunulmuştur. Uzman görüşü için verilen formun her bir maddesi için uygun ve uygun değil ifadesine yer verilmiş ve uzmanlardan her bir maddenin uygun olup olmadığı işaretlenmesi istenmiştir. Uzmanlar dil ve alan uzmanı olarak iki gruba ayrılarak görüşleri değerlendirilmiştir. Her bir madde için %80 oranında uygunluk aranmış ve bu oranın altında olan maddeler uzmanlardan alınan öneriler doğrultusunda düzeltilmiştir. Ölçeğin yapısı Beni hiç tanımlamıyor (1), biraz tanımlıyor (2), oldukça iyi tanımlıyor (3), iyi tanımlıyor (4) ve çok iyi tanımlıyor (5) şeklinde hazırlanmıştır. Bu değişikliklerden sonra ölçek aynı uzmanlara tekrar dağıtılarak görüşleri alınmış ve tüm maddelerin en az %80 oranında uygun olduğu sonucu elde edilmiştir.

Uzman görüşleri alınarak gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ölçeğe son hâli verilerek, özgün ölçekle eş değer olup olmadığını tespit etme işlemine geçilmiştir. Eş değer form işlemleri, formların

ayrı zamanlarda uygulanarak iki formdan elde edilen puanlar arasındaki korelasyona ve ortalamalar arasındaki farka bakılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Türkçe ve İngilizce formlar iki hafta arıyla Sakarya Üniversitesi İngilizce öğretmenliği bölümünde okuyan 30 öğrenci tarafından doldurulmuştur.

İkinci aşamada geçerlik-güvenirlik çalışmaları için Eğitim fakültesinde farklı bölümlerde okuyan 2., 3., ve 4. Sınıfta okuya 300 öğrenciye ölçek uygulanarak, doğrulayıcı faktör analizi ile yapı geçerliğine, Cronbach alfa ile iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar testine bakılarak güvenirlik analizleri yapılmıştır. Ayrıca ölçeğin faktörleri arasındaki korelasyona Pearson momentler çarpım korelasyonu ile bakılmıştır. Doğrulayıcı faktör analiz Lisrel 8.54 paket programı yardımı ile, test tekrar test ve Pearson momentler çarpım korelasyonu işlemleri SPSS 13.0, paket programı yardımı ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu araştırma Problemlı Mobil Telefon Kullanımı Ölçeğinin Türkçeye uyarlamak için yapılmış, Türkçe formunun güvenirliği ve geçerliği incelenmiştir.

Dilsel Eşdeğerlik

Mobil telefon bağımlılığı ölçeğinin dilsel eşdeğerlik çalışmasından elde edilen bulgular, Türkçe ve orijinal formda yer alan maddeler arasındaki korelasyon katsayılarının 0.62 ile 0.95 arasında değiştiğini, ölçeğin bütünü için dilsel eş değeri puanının 0.78 olarak bulunmuştur. Ölçeğin her bir maddesi için korelasyon değerleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Ölçeğin Maddeleri ve Alt Faktörleri İçin Korelasyon değerleri

Madde no	r	Madde no	r	Madde no	r	Madde no	r	Madde no	r
m1	.89	m7	.85	m13	.83	m19	.82	m25	.89
m2	.83	m8	.93	m14	.87	m20	.91	m26	.67
m3	.79	m9	.78	m15	.95	m21	.74	m27	.91
m4	.83	m10	.62	m16	.83	m22	.95		
m5	.88	m11	.88	m17	.81	m23	.71	Toplam	.83
m6	.67	m12	.91	m18	.92	m24	.79		

Tablo 1 incelendiğinde maddeler ve alt faktörlerin puanlarının ortalamaları arasındaki farka bakıldığında, istatistikî açıdan anlamlı fark bulunmadığı için Türkçe form özgün ölçekle eş değer olarak kabul edilmiştir.

Madde Analizi ve Güvenirlik

Mobil telefon bağımlılığı ölçeğinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Madde toplam test korelasyonları 0.27 ile 0.58 arasında değişmektedir. Mobil telefon bağımlılığı ölçeğinin test- tekrar test güvenirliği ise 0.98 olarak bulunmuştur. Bu bilgilere ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu söylenebilir.

Tablo2. Madde- Toplam Test Korelasyonları

Madde No.	<i>r</i>	Madde No	<i>r</i>
m1	,429	m15	,302
m2	,361	m16	,351
m3	,423	m17	,227
m4	,271	m18	,580
m5	,311	m19	,524
m6	,518	m20	,621
m7	,287	m21	,447
m8	,483	m22	,379
m9	,438	m23	,551
m10	,354	m24	,561
m11	,373	m25	,440
m12	,500	m26	,412
m13	,534	m27	,497
m14	,529		

Yapı Geçerliği

Mobil telefon bağımlılığı ölçeğinin yapı geçerliliğini değerlendirmek için Doğrulatory Faktör Analizi yapılmıştır. Analizde tek faktörlü yapının iyi uyum verdiği görülmüştür. Uyum indekslerinin değerleri; $\chi^2=737,99$, ($df=303$, $p=.00000$), $\chi^2/sd=2.43$, RMSEA=.065, NFI=.90, NNFI=93 CFI=.94, IFI=.94, RFI=.88, GFI=.86, AGFI=.85, SRMR=.10 şeklinde hesaplanmıştır. Faktör yükleri 0.30 ile 0.67 arasında sıralanmaktadır. Bu sonuçlara göre Mobil telefon bağımlılığı ölçeği Ölçeğinin Türkçe formunun güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 3. Ölçeğın Faktör Yükleri

Madde no	<i>Faktör Yükleri</i>	Madde no	<i>Faktör Yükleri</i>
m1	.47	m15	.38
m2	.35	m16	.41
m3	.43	m17	.32
m4	.30	m18	.65
m5	.30	m19	.60
m6	.59	m20	.67
m7	.34	m21	.45
m8	.49	m22	.39
m9	.44	m23	.59
m10	.39	m24	.59
m11	.36	m25	.44
m12	.59	m26	.38

m13	.60	m27	.52
m14	.56		

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın amacı, Bianchi ve Phillips (2005) tarafından geliştirilen Problemlı Mobil Telefon Kullanım Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamak ve Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Araştırma için seçilen grupların sayıları istatistiksel analizlerin gerektirdiği yeterlidir. Ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlarının dilsel eşdeğerlik çalışmasında, iki ölçekte yer alan maddelerin birbiriyle yüksek seviyede ilişkili ($r = .78$) ve dilsel eş değerklik açısından yeterli düzeyde olduğu bulunmuştur.

Mobil Telefon Bağımlılığı Ölçeği'nin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analiziyle yapılmıştır. Analizde ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olduğu ve yapının iyi uyum verdiği, uyum indeks değerkleri; $\chi^2=737.99$, ($df=303, p=.00000$), $\chi^2/sd=2.43$, RMSEA=.065, NFI=.90, NNFI=.93 CFI=.94, IFI=.94, RFI=.88, GFI=.86, AGFI=.85, SRMR=.10 ve faktör yükleri 0.30 ile 0.67 arasında değıştiği bulunmuştur. Bu değerklerle ilgili olarak Sümer (2000) ve Şimşek (2007), χ^2/sd değerkinin 5 veya altında, RMSEA değerkinin ise .08 veya altında olmasının iyi uyumu göstereceğini ifade etmektedirler. Byrne (1998)' e göre RMR ve SRMR değerklerinin .10 veya daha düşük olmasının, IFI, CFI, NFI ve NNFI değerklerinin .90 üzerinde, AGFI' nin .80 veya büyük, GFI' nin .85 veya büyük olması iyi uyumu göstermektedir. Bu sonuçlar incelendiğinde tüm değerklerin iyi uyum gösterdikleri söylenebilir. Orijinal formun geçerlik ile ilgili çalışmasında Problemlı Mobil Telefon Kullanımı Ölçeği, geçerliği ve güvenilirliği yüksek olan başka bir mobil telefon bağımlılığı ölçeği ile birlikte kullanılmıştır. İki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı $r = .34$, $P < .001$ olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında, modelin iyi düzeyde uyum verdiği ve ölçeğin Türkçe formu faktör yapısının orijinal ölçek faktör yapısıyla uyduğu ortaya konmuştur.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.88, madde toplam test korelasyonları 0.27 ile 0.58 arasında değıştiği ve ölçeğinin test- tekrar test güvenilirliği ise 0.98 olarak bulunmuştur. Ölçeğin özgün formunun iç güvenilirlik hesaplanmasında Cronbach's Alpha 0.93 olarak hesaplanmıştır. Orijinal formun güvenilirliği ile ilgili çalışmada, problemlı telefon kullanımıyla haftalık telefona harcanan zaman arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Araştırmada kullanılan Pearson Korelasyon Katsayısı hesaplamasında korelasyon katsayısı $r = .45$, $p < .001$ olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun alan yazında ölçekle ilgili elde edilen güvenilirlik değerklerine yakın değerkler aldığı ve iki ölçeğin benzer güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Green ve Salkind, (2005)' e göre ölçeğin iç tutarlılık katsayıları değerklerinin 0.85 ve daha yüksek olması bu değerklerin güvenilirlik için iyi değerkler olduğunu gösterecek niteliktedir. Benzer şekilde

Tezbaşaran (1996)'a göre araştırmalarda kullanılacak ölçeklerin güvenilirlik düzeyinin 0.70 ve yukarı olması, Büyüköztürk, (2004)'e göre ise, madde analizinde testlerde madde toplam korelasyonunun 0.30 ve üstü olan maddelerin yer alması gerektiği ifade edilmektedir. Elde edilen ve araştırmacıların tavsiye ettiği değerler kıyaslandığında, ölçeğin oldukça yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğu ve iç tutarlılık açısından seçeneklerin homojen ve problemlili telefon kullanımı yapısıyla oldukça ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Problemlili Mobil Telefon Kullanım Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasından elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, ölçeğin problemlili mobil telefon kullanımını ölçmek için uygun bir ölçek olduğu söylenebilir. Buna karşın çalışma üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirildiğinden, farklı guruplarla çalışmak araştırmayı daha etkili hale getirecektir.

KAYNAKÇA

- Bianchi, A. & Phillips, J. G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Journal of Cyberpsychology & Behavior*, 8 (1), 39-51.
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Byrne, B. M. (1998). *Structural equation modeling with LISREL, PRELIS and SIMPLIS: Basic concepts, applications, and programmings*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Comings, D. E. (1995). Tourette's syndrome: A behavioral spectrum disorder. In W.J. Weiner & A.E. Lang (eds.), *Behavioral Neurology of Movement Disorders* (pp. 293-303). New York: Raven Press.
- Coogan, K., & Kangas, S. (2001). *Nuoret ja kommunikaatioakrobatia, 16-18-vuotiaiden nuorten k. annykke. a- ja internetkulttuurit*. Nuorisotutkimusverkosto ja Elisa ommunications. Elisa tutkimuskeskus. Raportti 158
- Costello, A.B. & Osborne, J.W. (2003). *Sample size and subject to item ratio in principal components analysis. Practical Assessment, Research & Evaluation* 9. Retrieved from <http://PAREonline.net/getvn.asp?v=9&n=11>.
- Cüceloğlu, D.(1993). *İnsan ve davranış*. İstanbul: Remzi Kitapevi Yayınları.
- DSM-IV-TR (2005). *Tanı Ölçütleri Baş Vuru El Kitabı*. (Çev: Ertuğrul Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Green, S. B. ve Salkind, N. J. (2005). *Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data, Fourth Edition*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Griffiths, M. D. (2003). Internet gambling: Issues, concerns and recommendations. *Journal of CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 557-568.
- Holden, C. (2001). Behavioral addictions: Do they exist? *Science*, 294, 980-982.
- Hollander, E. (1993). *Obsessive-compulsive related disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1084373&CategoryID=79>. 27 Nisan Cuma 2012. 17: 00.
- <http://www.stargazete.com/saglik/fobi-cebe-girdi/haber-534492>. 10 Nisan Salı. 2012. 09:01.
- Jacobs, D.F. (1988). Evidence for a common dissociative-like reaction among addicts. *Journal of Gambling Behavior*, 4(1), 27-37.
- Kring, A. M., Davison, G. C., Neale, J. M., & Johnson, S. L. (2007). *Abnormal psychology* (ch. 8). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Leena, K., Tomi, L. & Arja, R. (2005). Intensity of mobile phone use and health compromising behaviors -how is information and communication technology connected to health-related lifestyle in adolescence? *Journal of Adolescence*, 28, 35-47.

Şar, A. H., Işıklar, A. (2012). Problemlı mobil telefon kullanım ölçeğinin Türkçeye uyarlaması. *International Journal of Human Sciences* [Online]. (9)2, 264-275.

- Osborne, J.W. ve Costello, A.B. (2004). Sample size and subject to item ratio in principal components analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 9(11). Retrieved October 18, 2010 from <http://PAREonline.net/getvn.asp?v=9&n=11>.
- Öztürk, O. (1989). *Rub Sağlığı ve Bozuklukları (2.Baskı)*. İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Phillips, J. G., Ogeil, R. P. & Blaszczynski, A. (2011). Electronic interests and behaviors associated with gambling problems. *Int J Ment Health Addiction*, 1(2), 33-42.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş, temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.
- Stein, D.J., Hollander, E., & Cohen, L. (1994). Neuropsychiatry of obsessive compulsive disorder. Current insights in Obsessive Compulsive Disorder (pp. 167-182). Chichester: John Wiley & Sons.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics, 5th ed.* Boston: Ellyn and Bacon.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2010). *2010 Yılı hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçları. Sayı, 148. Ankara: TRT Teleteks:590.*

Extended English Abstract

Adaptation of Problem Mobile Phone Use Scale to Turkey

Abstract

Such new information and communication technologies as computer, internet and mobile phone have started to deeply influence people's lives. It can be realized that whether inland or abroad, telephone use is considerably high as compared to population rate and weekly conversation hours are above the normal level. Thus, this issue brings out the problematic mobile phone use in individuals. The objective of this study is to adapt Bianchi and Phillips (2005)'s "Problematic Mobile Phone Use Scale" to Turkey. To begin with, in this adaptation study the items in the scale were translated into Turkish and then we consulted about the opinions of nine experts who are specialists in their fields; therefore, the translations were improved in the light of these opinions. The first Turkish and English forms were carried out at two week intervals by 30 students who are undergraduate and have a good level of English in order to examine the correlation between the two forms. The correlation between English and Turkish forms was estimated and 0.78 and both scales were accepted as equivalent. In the second step, reliability and validity studies were carried out to 300 students. For the Turkish form, confirmatory factor analysis was used and it was estimated that Cronbach alpha internal coefficient was found as 0.94 and fit index values were; $\chi^2=737.99$, ($df=303, p=.00000$), $\chi^2/sd=2.43$, RMSEA=.065, NFI=.90, NNFI=.93 CFI=.94, IFI=.94, RFI=.88, GFI=.86, AGFI=.85, SRMR=.10 and factor loadings were found between 0.30 and 0.67. When these results are assessed according to the values that Sümer (2000), Şimşek (2007) and Byrne (1998) recommended, all the values are highly close to the best fit and have the property to express this fit. About the validity studies of the original form, correlation coefficient was estimated as $r_{.34}$, $P<.001$. When these results are taken into consideration, it is revealed that the model has a perfect adaptation and the original factor structure of the scale and that of Turkish form have in harmony with each other.

In the estimation of the reliability of Problematic Mobile Phone Use Scale, Cronbach alpha reliability coefficients are found as 0.88, item-total test correlations change between 0.27 and 0.58, and the test-retest reliability is 0.98. Internal reliability coefficients of the original form of the scale are Cronbach alpha 0.93. It is clearly stated that according to Green and Salkind (2005) the internal reliability coefficients of the scale should be 0.85 or above; according to Tezbaşaran (1996) the level of the reliability of the scales that used for the research should be 0.70 or above; and according to Büyüköztürk (2004) in item analysis, the items having total item correlation 0.30 or above should be

added. These results indicate that the scale has a high reliability and options are homogenous and closely related to problematic telephone use in terms of internal consistency. Assessing the results that taken from the reliability and validity studies of Problematic Mobile Phone Use Scale in general, it can be noted that this scale is available for measuring problematic mobile phone use.

Keywords: Mobile Phone Addiction Scale, Addiction, Turkish Adaptation